

De golfbaan: biodiverse schatkamer

Bepanting, waterpartijen, gras, ruigtes ... een golfbaan met veel variatie in landschapstypen is een fijne plek voor golfers om te spelen. Tegelijkertijd is het een schatkamer voor plant en dier.

Die verbinding tussen mens en natuur is typerend voor een golfbaan. Bomen spelen daarbij een onmisbare rol. Ze fungeren vaak als omlijsting van de baan, geven schaduw en zorgen voor een aantrekkelijk beeld. Het zijn ook de ondersteuners van een ecosysteem; ze leveren voedsel aan insecten, vogels en kleine zoogdieren en een plek om te schuilen en te nestelen. Ook korstmossen gaan goed samen met bomen. Het beheer van bomen kost geld en vereist kennis. Hoe weet je bijvoorbeeld dat een boom niet meer vitaal is, hoe het zit met de bodem en welke bomen zijn klimaatbestendig?

Advies

Sietske Kuperus van NLadviseurs adviseert golfbaaneigenaren en greenkeepers op het gebied van groenbeheer. 'Weten wat je hebt, dat is belangrijk. Als je in beeld hebt wat er op je golfbaan allemaal groeit en bloeit en welke dieren er leven, kun je qua beheer betere keuzes maken. Weet waar de problemen zijn, zoals zieke iepen of Japanse duizendknoop. Of wat juist heel bijzonder is en waar je zuinig op moet of wilt zijn.' NLadviseurs brengt in kaart waar potentie is, waar knelpunten zijn en

wanneer er actie moet worden ondernomen.

Veerkracht

Het primaire doel van een golfbaan is uiteraard om de beste golfomstandigheden te waarborgen. Een goed beheerplan gaat dan ook uit van de behoeften van golfers: een uitdagende baan waar je kunt genieten van de natuur, maar die mag het spel niet te veel belemmeren. NLadviseurs zoekt binnen die kaders naar mogelijkheden voor natuurontwikkeling met het oog op de toekomst. Een boom groeit ten slotte niet in één jaar. Kuperus: 'We streven naar zoveel mogelijk biodiversiteit. Want hoe biodiverser een ecosysteem is, hoe veerkrachtiger. En een veerkrachtige natuur is beter bestand tegen plagen, ziektes en extreem weer als gevolg van klimaatverandering. Als het gaat om bomen, is het belangrijk op tijd te verjongen, zodat het bomenbestand ook in de toekomst vitaal blijft. Het beheerplan helpt daarbij. Door het bepalen van een visie kun je rechtlijnig beheer uitvoeren en aansturen op die stip aan de horizon. Bovendien blijven de kosten dan lager. Je kunt beter elk jaar iets doen dan heel lang niets en dan opeens voor verrassingen komen te staan.'

4 min. leestijd

Spanningsveld

Zoveel mogelijk variatie in het landschap is dus belangrijk. Een gemengd bos is sterker dan een bosvak dat voor honderd procent uit dennen bestaat. Het is ook beter als bomen van verschillende leeftijden door elkaar staan. Als alle bomen ongeveer even oud zijn en op hetzelfde moment gaan aftakelen, heb je niks meer. 'We kijken dus naar de soort en leeftijd van de bomen en uiteraard ook naar de kwaliteit van de bodem waarin ze staan,' legt Kuperus uit. 'Maar een oud stuk bos sterk dunnen en er iets heel anders van maken, dat doe je ook niet zomaar, zelfs al bestaat het voornamelijk uit één boomsoort. Bomen en bossen hebben immers niet alleen een ecologische, maar vaak ook een cultuurhistorische waarde. Mensen kunnen gehecht zijn aan een bos of een specifieke (oude) boom. Het is mooi als je een plan kunt bedenken waarbij mens en natuur hand in hand gaan. We doen dat altijd in overleg met de golfbaanarchitect.'

Droogtebestendige soorten

Marco Mooren is hoofdgreenkeeper op de Rosendaelsche Golfclub. Het is een van de oudste golfbanen in Nederland, in Natura 2000-gebied. Van de ongeveer 70 hectare die het golfterrein beslaat, is zo'n 35 hectare bos. Het merendeel is naaldbout, maar er staan ook prachtige loofbomen tussen en er is een oude beukenlaan die van Schaarsbergen naar Rozendaal loopt. NLadviseurs schreef een beheerplan voor de baan, waarvan boombeheer een belangrijk onderdeel is. Mooren: 'Ons grootste probleem is dat veel bomen op het terrein even oud zijn. Dat is vooral lastig langs de fairways, waar de buitengrens van het bos de speellijn aangeeft. Als daar veel bomen tegelijk zwak worden, verliezen we die lijn. Om de speellijn te waarborgen, planten we de komende jaren bomen aan volgens het opgestelde beheerplan. We willen niet wachten tot het te laat is, maar op tijd keuzes maken, zodat we een toekomstbestendig boombestand ontwikkelen en behouden. In de eerste 20 meter vanaf de bosrand kunnen we niet veel laten opgroeien, want de spelers moeten fatsoenlijk hun bal vanuit de bosrand kunnen slaan. Dieper het bos in verjongen we wél. Dat doen we door te kappen en te kijken wat er van nature opkomt en door aan te planten. We vragen NLadviseurs welke soorten het best bestand zijn tegen droogte in verband met klimaatverandering. Bijzondere loofsoorten die er nu staan, geven we de ruimte. Dat zijn de eyecatchers van onze baan.'

Bomen op de baan, maar hoe dan?

Boombeheer is op geen twee plaatsen hetzelfde. Zowel de bodemsoort als de vochttoestand en de leeftijd van het bos speelt mee. Het bos op de Rosendaelsche Golfclub is oud en staat op droge zandgrond. Een groot deel bestaat uit grove den. Kuperus: 'Hier willen we vooral meer diversiteit stimuleren wat betreft soorten en leeftijden. Als er genoeg ruimte is, kan dat door verjongingsgaten aan te brengen, zodat er meer licht op de bodem valt. Is die ruimte tussen twee holes er niet, dan is soms aanplant nodig. Wat dat betreft, staan we bij de Rosendaelsche voor een uitdaging: daar lopen veel herten en reeën, die smullen van bijvoorbeeld jonge eikjes. Stambescherming helpt dan, maar veel mensen vinden dat niet zo mooi. Dat passen we dus beperkt toe en liefst ook een beetje buiten beeld.'

De Hoge Dijk heeft een heel andere bodem: natte, zware klei. Hier staan vooral els, es en berk en in mindere mate esdoorn, eik en iep. Deze laatste drie soorten groeien langzamer en kunnen ouder worden. Kuperus: 'Dit zijn bomen die je graag op de baan wilt hebben. Door andere soorten eromheen te dunnen, zorg je dat ze de ruimte krijgen die ze nodig hebben. Op De Hoge Dijk hebben we bovendien te maken met uitval in bosvakken door essentaksterfte. Dat levert het risico van vallende takken op. We willen zieke essen vervangen. Nieuwe aanplant is ook nodig om de afschermfunctie van het bos te behouden. Sommige holes liggen dicht bij elkaar of langs een weg, en het bos ertussen vangt afzwaaiende ballen op. We gaan hier gefaseerd gedeelten dunnen of vervangen.'

Vanuit de lucht is goed te zien hoe het bos op de Rosendaelsche Golfclub de speellijnen van de baan vormt.

Soms wordt ruimte gemaakt voor verjonging, licht op de greens of ten gunste van heide.

De Hoge Dijk, met links een gezond bosvak met veel eik en kers.
Rechts minder vitale essen.

ACTUEEL

Balans

'Het is voortdurend zoeken naar de balans tussen het gebruik van het terrein en de natuur', zegt Kuperus. 'Op sommige plaatsen moet je gewoon maaien en het terrein openhouden. Voor meer gelaagdheid kun je struiken aanplanten, die bovendien allerlei dieren aantrekken door hun bloesem en vruchten. Denk aan sleedoorn en meidoorn. Maar doornige struiken kun je niet planten op plaatsen waar golfers de bal vaak van de baan slaan. Dat wordt lastig zoeken naar de bal, tussen al die doornen. Natuurlijk houden we in onze plannen ook rekening met bestaande wet- en regelgeving, zoals de Wet natuurbescherming en aanvullende eisen rondom Natura 2000.'

Behapbaar

Joop Kluin, manager van Golfcentrum De Hoge Dijk in Amsterdam: 'Wij verdienen ons geld natuurlijk met golf; een goede baan is dus prioriteit. We realiseren ons dat we daarvoor ook moeten investeren in de bomen. Onze baan is een parkachtig gebied met veel dezelfde soort bomen, allemaal ongeveer even hoog. Daar willen we variatie in aanbrengen. Een gemiddelde golfer ziet misschien niet welke soorten er staan, maar geniet er wél van als er

In sommige bosvakken op De Hoge Dijk is ruimte gemaakt voor verjonging.

variatie is. Om ook in de toekomst een baan met gezonde bomen te behouden, hebben we deskundigheid van buiten nodig. Wat is nu een goed bomenplan voor onze baan? Dat is een complex en groot vraagstuk. NLadviseurs heeft dit plan voor ons gemaakt en helpt ons om het in overzichtelijke, kleine stukjes op te knippen. Zo wordt het behapbaar, ook financieel. We beginnen bijvoorbeeld dit najaar met het kappen van bomen bij twee holes en planten daar nieuwe soorten. Volgend jaar zetten we een volgende stap. Ook al is onze doelstelling commercieel, we voelen dat we met zo'n groot terrein een maatschappelijke rol vervullen. Zo lieten we het gras dit jaar hoger staan op bepaalde stukken in de rough waar toch niemand speelde. Daar zagen we direct meer hazen, konijnen en fazanten.'

Binding

Beheer betekent soms pijnlijke beslissingen nemen. Nu al een boom weghalen omdat je weet dat die het niet gaat redden, ligt gevoelig. Gebruikers en beheerders staan dan al snel tegenover elkaar. Kuperus: 'Communicatie over beheer is daarom belangrijk. Wie veel weet over de biodiversiteit op de golfbaan en de potentie die het terrein heeft en dat ook kan uitdragen, creëert begrip. En daarmee ontstaat meer draagvlak en binding tussen mens en natuur. Daar is uiteindelijk alles en iedereen bij gebaat.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!